

POSTANOWIENIE

Dnia 8 listopada 2013 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Krzysztof Staryk

w sprawie z wniosku E. S.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w S.
o prawo do renty,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 8 listopada 2013 r.,
skargi kasacyjnej wnioskodawcy od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 27 listopada 2012 r., sygn. akt III AUa [...],

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. zasądza się od Skarbu Państwa (Sąd Apelacyjny w [...]) na rzecz adwokata Ł. K. kwotę 120 (sto dwadzieścia) złotych, powiększoną o stawkę podatku od towarów i usług tytułem zwrotu kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu w postępowaniu kasacyjnym."**

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 23 marca 2010 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. odmówił E. S. prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy.

E. S. wniósł odwołanie od powyższej decyzji organu rentowego. Wyrokiem z dnia 26 marca 2012 r. Sąd Okręgowy – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w S.: zmienił zaskarżoną decyzję w ten sposób, że przyznał ubezpieczonemu prawo do renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy od 1 listopada 2011 r. do 31 grudnia 2012 r., a od dnia 1 stycznia 2013 r. do 31 grudnia 2014 r. prawo do renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy (pkt I); oddalił odwołanie w pozostałym zakresie (pkt II); nie stwierdził odpowiedzialności organu rentowego (pkt III).

Powyższy wyrok Sądu Okręgowego w zakresie jego pkt I organ rentowy zaskarżył apelacją. Wyrokiem z dnia 27 listopada 2012 r. Sąd Apelacyjny w [...]; zmienił zaskarżony wyrok w pkt I i oddalił odwołanie (pkt 1.); odstąpił od obciążania ubezpieczonego kosztami zastępstwa procesowego strony pozwanej (pkt 2.).

Wyrok Sądu Apelacyjnego (w całości) ubezpieczony zaskarżył skargą kasacyjną. Skargę oparto na obydwu podstawach określonych w art. 398³ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c.

W ramach pierwszej podstawy kasacyjnej (art. 398³ § 1 pkt 1 k.p.c.) zarzucono: - błędną wykładnię art. 57 ust. 1 i ust. 2 oraz art. 58 ust. 1, ust. 2 i ust. 4 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2009 r. Nr 153, poz. 1227 ze zm.) przez przyjęcie, że renta z tytułu niezdolności do pracy przysługuje ubezpieczonemu całkowicie niezdolnemu do pracy, który udowodnił okres składkowy i nieskładkowy wynoszący co najmniej 25 lat jedynie w przypadku wykazania przewidzianego w art. 58 ust. 2 tej ustawy pięcioletniego okresu składkowego i nieskładkowego przypadającego w ciągu ostatniego dziesięciolecia przed zgłoszeniem wniosku o rentę lub przed dniem powstania niezdolności do pracy, pomimo, że wykazanie tego okresu nie jest wymagane; - niewłaściwe zastosowanie art. 58 ust. 2 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych przez brak odliczenia od okresu ostatniego dziesięciolecia przed zgłoszeniem wniosku o rentę lub przed dniem powstania niezdolności do pracy, okresu pobierania przez skarżącego renty z tytułu niezdolności do pracy.

W ramach podstawy procesowej (art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c.) skarga zarzuciła naruszenie art. 229 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c. przez błędne przyjęcie za nieudowodnioną okoliczność faktyczną w postaci posiadania przez skarżącego na dzień złożenia wniosku o rentę wymaganego okresu składkowego i nieskładkowego określonego w art. 57 ust. 1 pkt 2 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, pomimo przyznania tej okoliczności przez pozwanego w toku postępowania przed sądem pierwszej instancji.

Uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania (art. 398⁴ § 2 k.p.c.) oparto na przyczynach przyjęcia skargi do rozpoznania określonych w art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 4 k.p.c.

Występujące w sprawie istotne zagadnienie prawne (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.) – w ocenie skarżącego – dotyczy następującej kwestii: „czy przepis art. 229 k.p.c. znajduje zastosowanie w postępowaniu odrębnym w sprawach z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych przed sądem II instancji w sytuacji, w której Sąd I instancji nie zajmował się

kwestią wykazania przez powoda wymaganego okresu składkowego i nieskładkowego, gdyż fakt ten został przyznany przez stronę przeciwną”.

W ocenie skarżącego w toku postępowania fakt posiadania przez E. S. wymaganego okresu składkowego i nieskładkowego został w odpowiedzi na odwołanie od decyzji przyznany przez organ rentowy, który następnie w toku postępowania przed Sądem pierwszej instancji faktu tego nie kwestionował. Sąd Okręgowy w S. uznał zatem na podstawie art. 229 k.p.c., że okoliczność ta jest udowodniona i kwestią związaną z posiadaniem przez powoda stażu ubezpieczeniowego w ogóle się nie zajmował. Dopiero na etapie apelacji organ rentowy przedstawił na tę okoliczność odmienne stanowisko, które podzielił Sąd Apelacyjny w [...], uznając, że przyznana wcześniej przez pozwanego okoliczność faktyczna, która nie była przez Sąd Okręgowy w S. w ogóle badana, nie miała miejsca. W ocenie skarżącego w takim przypadku Sąd Apelacyjny powinien uznać przyznany przez pozwanego fakt (tym bardziej, że dotyczył on łatwego do wyliczenia okresu składkowego i nieskładkowego ubezpieczonego), za udowodniony. Przyjęcie innego stanowiska prowadziłoby do konstatacji, że istotna z punktu widzenia rozstrzygnięcia sprawy okoliczność byłaby, na skutek błędu strony postępowania, rozpatrywana jedynie przez Sąd odwoławczy.

Oczywista zasadność skargi kasacyjnej wynika – w ocenie skarżącego – z naruszenia przepisów wskazanych w podstawie materialnoprawnej skargi. Wskazano, że „niewątpliwie naruszenie przez sąd drugiej instancji przepisów prawa materialnego wskazanych w podstawach kasacyjnych nr II i III jest łatwo dostrzegalne na poziomie podstawowej wiedzy prawniczej. Pierwsze z naruszeń wymagało jedynie zapoznania się z wiodącym w tejże kwestii orzecnictwem, gdyż kwestie całkowitej niezdolności do pracy powoda i jego okresu ubezpieczenia były bezsporne, natomiast drugie wynikało z zaniechania dokonania odliczenia wyraźnie wskazanego w przepisie art. 58 ust. 2 zd. 2., co jest oczywistym błędem sądu”.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna odwołującego się nie kwalifikuje się do przyjęcia jej do merytorycznego rozpoznania. Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecnictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. W związku z tym wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powinien wskazywać, że zachodzi przynajmniej jedna z

okoliczności wymienionych w powołanym przepisie, a jego uzasadnienie zawierać argumenty świadczące o tym, że rzeczywiście, biorąc pod uwagę sformułowane w ustawie kryteria, istnieje potrzeba rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy.

Wniesiona w sprawie skarga kasacyjna zawiera wniosek o przyjęcie jej do rozpoznania uzasadniony w ten sposób, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.) oraz że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.). Nie można jednak uznać, że skarżący wykazał istnienie przesłanek przyjęcia skargi do rozpoznania określonych w art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 4 k.p.c.

W świetle utrwalonego orzecznictwa Sądu Najwyższego dotyczącego przyczyny przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c., przedstawienie okoliczności uzasadniających rozpoznanie skargi kasacyjnej ze względu na występujące w sprawie istotne zagadnienie prawne polega na sformułowaniu samego zagadnienia wraz ze wskazaniem przepisu prawa, na tle którego to zagadnienie występuje oraz wskazaniu argumentów prawnych, które prowadzą do rozbieżnych ocen prawnych, w tym także na sformułowaniu własnego stanowiska przez skarżącego. Wywód ten powinien być zbliżony do tego, jaki jest przyjęty przy przedstawianiu zagadnienia prawnego przez sąd odwoławczy na podstawie art. 390 k.p.c. (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 9 maja 2006 r., V CSK 75/06, LEX nr 1102817). Analogicznie należy traktować wymogi konstrukcyjne samego zagadnienia prawnego, formułowanego w ramach przesłanki z art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c., oraz jego związek ze sprawą i skargą kasacyjną, która miałaby zostać rozpoznana przez Sąd Najwyższy. Zagadnienie prawne powinno: 1) być sformułowane w oparciu o okoliczności mieszczące się w stanie faktycznym sprawy wynikającym z dokonanych przez sąd ustaleń (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 7 czerwca 2001 r., III CZP 33/01, LEX nr 52571); 2) być przedstawione w sposób ogólny i abstrakcyjny tak, aby umożliwić Sądowi Najwyższemu udzielenie uniwersalnej odpowiedzi, niesprowadzającej się do samej subsumcji i rozstrzygnięcia konkretnego sporu (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 15 października 2002 r., III CZP 66/02, LEX nr 57240; z dnia 22 października 2002 r., III CZP 64/02, LEX nr 77033 i z dnia 5 grudnia 2008 r., III CZP 119/08, LEX nr 478179); 3) pozostawać w związku z rozpoznawaną sprawą (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 13 lipca 2007 r., III CSK 180/07, LEX nr 864002; z dnia 22 listopada 2007 r., I CSK 326/07, LEX nr 560504) i 4) dotyczyć zagadnienia budzącego rzeczywiście istotne (poważne) wątpliwości. Istotność zagadnienia prawnego konkretyzuje się zaś w tym, że w danej sprawie występuje zagadnienie prawne mające znaczenie dla rozwoju prawa i praktyki sądowej. Wymóg ten jest uzasadniony publicznymi celami rozpoznania przez Sąd Najwyższy skargi kasacyjnej (postanowienie Sądu

Najwyższego z dnia 25 października 2007 r., V CSK 356/07, LEX nr 621243). Twierdzenie o występowaniu istotnego zagadnienia prawnego jest uzasadnione tylko wtedy, kiedy przedstawiony problem prawny nie został jeszcze rozstrzygnięty przez Sąd Najwyższy lub kiedy istnieją rozbieżne poglądy w tym zakresie, wynikające z odmiennej wykładni przepisów konstruujących to zagadnienie (postanowienia: Sądu Najwyższego z dnia 10 marca 2010 r., II UK 363/09, LEX nr 577467, z dnia 12 marca 2010 r., II UK 400/09, LEX nr 577468).

Z powyższego wynika, że skarżący, motywując wniosek w wyżej przedstawiony sposób, nie przedstawił w istocie zagadnienia prawnego sprawy w rozumieniu przepisu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c., które miałyby świadczyć o potrzebie przyjęcia jego skargi do merytorycznego rozpoznania. Autor rozpatrywanej skargi kasacyjnej ogranicza się do postawienia ogólnikowego pytania o możliwość zastosowania w postępowaniu odrębnym w sprawach z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych przepisu art. 229 k.p.c. Poza tylko swoistą deklaracją o występowaniu istotnego zagadnienia prawnego sprawy dotyczącego przedstawionej – w uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania – kwestii brakuje odpowiedniej jurydycznej argumentacji, którą autor skargi kasacyjnej wykazałby, że w sprawie rzeczywiście występuje istotne zagadnienie prawne w rozumieniu przepisu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.

W wyroku z dnia 4 października 2011 r., I UK 125/11 – LEX nr 1108448, Sąd Najwyższy wyraził stanowisko, że: „z art. 229 k.p.c. nie wynika związanie przyznaniem faktu, gdyż sąd może ustalić inny stan faktyczny stanowiący podstawę rozstrzygania, niż wynikający z przyznania faktu”. W uzasadnieniu powołanego orzeczenia Sąd Najwyższy przedstawił między innymi, że z art. 229 k.p.c. wynika jedynie, że nie wymagają dowodu fakty przyznane w toku postępowania przez stronę przeciwną, jeżeli przyznanie nie budzi wątpliwości. Z przepisu tego nie wynika więc związanie przyznaniem faktu, gdyż sąd może ustalić inny stan faktyczny stanowiący podstawę rozstrzygania, niż wynikający z przyznania faktu. Nie ma tu problemu prawnego, gdyż przyznanie podlega kontroli sądu, czy nie budzi wątpliwości co do swej zgodności z rzeczywistym stanem rzeczy. Sąd drugiej instancji samodzielnie ustala stan faktyczny i rozstrzyga sprawę merytorycznie na podstawie materiału zebranego w postępowaniu w pierwszej instancji oraz w postępowaniu apelacyjnym (art. 382 k.p.c.).

Wykazanie podnoszonej w skardze oczywistej zasadności skargi kasacyjnej (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.) – jako przyczyny przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania – wymagałoby przedstawienia tego, w czym wyraża się „oczywista zasadność” skargi oraz argumentacji wykazującej, że rzeczywiście skarga jest oczywiście uzasadniona. Chodzi tu

o wykazanie kwalifikowanej postaci naruszenia prawa materialnego lub procesowego, polegającej na jego oczywistości widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 38/08 – LEX nr 494134; z dnia 9 maja 2008 r., II PK 11/08 – LEX nr 490364). W niniejszej sprawie stan taki nie występuje.

Przede wszystkim zasadnicza wadliwość tak ujętego – jak to wyżej przedstawiono – uzasadnienia wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania w zakresie próby wykazania „oczywistej zasadności” skargi w rozumieniu przepisu art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. wynika z braku powiązania twierdzeń autora skargi (przedstawionych w uzasadnieniu wniosku) z przepisami prawa wskazanymi w podstawie materialnoprawnej rozpatrywanej skargi kasacyjnej. Zamiast tego skarżący ogranicza się do odwołania się do zarzutów przedstawionych w ramach podstawy skargi – jak to wskazuje w uzasadnieniu wniosku – do „naruszenia przepisów materialnych opisanych w podstawach kasacyjnych...” bez wskazania (poza tylko powołaniem się na „art. 58 ust. 2 zd. 2”) tych przepisów, których naruszenie zarzuca skarga w ramach pierwszej podstawy określonej w art. 398³ § 1 pkt 1 k.p.c. Wypada przypomnieć, że wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienie (art. 398⁴ § 2 k.p.c.) podlegają rozpoznaniu na etapie „przedsądu”, natomiast przytoczone podstawy kasacyjne i ich uzasadnienie oceniane są dopiero po przyjęciu skargi kasacyjnej do rozpoznania, w trakcie jej merytorycznego rozpoznawania. Oba te elementy muszą być więc przez skarżącego wyodrębnione, oddzielnie przedstawione i uzasadnione. Sąd Najwyższy w ramach „przedsądu” bada tylko wskazane w skardze okoliczności uzasadniające przyjęcie jej do rozpoznania, a nie podstawy kasacyjne i ich uzasadnienie (postanowienie Sądu Najwyższego z 16 maja 2008 r., I UK 16/08, LexPolonica nr 3058328). Ponadto należy stwierdzić, że uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie uwzględnia podstaw zaskarżonego wyroku Sądu Apelacyjnego i ich zasadniczych ustaleń, zgodnie z którymi skarżący posiada okres ubezpieczenia (składkowy i nieskładkowy) w wymiarze 26 lat, 10 miesięcy i 25 dni oraz, że po dniu 31 października 2005 r. nie wykazał posiadania okresów składkowych i nieskładkowych; skarżący stał się niezdolny do pracy z dniem 1 listopada 2011 r. tj. w czasie kiedy obowiązywał już art. 58 ust. 4 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (obowiązujący od dnia 23 września 2011 r.), zgodnie z którym przepisu ust. 2 (art. 58 ustawy o emeryturach i rentach z FUS) nie stosuje się do ubezpieczonego, który udowodnił okres składkowy, o którym mowa w art. 6, wynoszący co najmniej 25 lat dla kobiety i 30 lat dla mężczyzny oraz jest całkowicie niezdolny do pracy. W związku z tym, że na dzień powstania niezdolności do pracy skarżący nie posiadał co

najmniej 30 lat okresu składkowego, Sąd drugiej instancji uznał brak prawa skarżącego do spornego świadczenia.

Stwierdzając, że nie zachodzą przyczyny przyjęcia skargi, określone w art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy postanowił zgodnie z art. 398⁹ § 2 k.p.c.

aw